

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ریاضی 1

حساب دیفرانسیل و انتگرال

برای دانشجوین

رشته‌های فنی مهندسی و علوم پایه

کتاب خود آموز به ساده‌ترین زبان ممکن

تألیف

سید شجاع‌الدین پیشنماز محمدی

و میر وحید صالحان

اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
شناسه افزوده
شماره کتابشناسی ملی

: پیشنهاد محمدی، شجاع‌الدین، ۱۳۵۱ -
: ریاضی ۱ / تألیف سید شجاع الدین پیشنهاد محمدی، میر وحید صالحیان.
: تبریز: اطهران، ۱۳۹۸ .
: ۲۰۶ ص.
: 978-600-7014-88-2
: فیهای مختصر
: صالحیان، میر وحید، ۱۳۳۸ -
: ۵۵۹۹۸۲۸

انتشارات آشینا

انتشارات اطهران

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۱۴-۸۸-۲

نام کتاب : ریاضی ۱
مؤلفان : سید شجاع الدین پیشنهاد محمدی - میر وحید صالحیان
ناشر : انتشارات اطهران
نوبت چاپ : اول - بهار ۱۳۹۸
تعداد صفحه و قطع : ۲۰۶ صفحه - وزیری
تیراژ : ۱۰۰۰ نسخه
لیتوگرافی : چاردیز
چاپ و صحافی : لکلری
قیمت : ۵۵۰۰۰ تومان

کلیه مسئولیت مطالب به عهده مؤلف بوده و حق چاپ برای ناشر محفوظ می‌باشد. هر گونه کپی برداری پیگرد قانونی دارد.

مراکز پخش:

تبریز - خیابان امام - بازار بزرگ تربیت - طبقه پایین - پلاک ۷ تلفن: ۳۵۵۳۸۶۰۳ - ۳۵۵۳۶۱۹۶

تبریز - خیابان جمهوری - بن بست علیخان - پلاک ۲۰ تلفن: ۳۵۵۶۳۱۰۳ - ۳۵۵۶۸۳

مقدمه:

با توجه به این که در این زمان ریاضیات در همه شئون زندگی عادی، علمی، اقتصادی و سیاسی و... جوامع انسانی رسوخ کرده و هیچ علمی بدون ریاضیات راه به جایی نمی‌برد و از آنجایی که گذشته علمی کشور ما ایران از نظر تاریخ ریاضیات چنان درخشان است که بدون اغراق می‌توان گفت پایه ریاضیات در ایران ریخته شده است چرا که نخستین کتاب جبر بنام الجبر و المقابله را محمدبن موسی خوارزمی نوشت و نخستین کتاب مثلثات بنام کشف القناع توسط خواجه نصیرالدین طوسی تألیف شد. نخستین بار حکیم عمر خیام محاسبه ضرایب بسط دو جمله‌ای را در یک مثلث که به مثلث خیام مشهور است بیان نمود. محمد کرچی غیاث‌الدین جمشید کاشانی بودند که موضوع‌های محاسبه‌ای از قبیل محاسبه عدد π ، محاسبه سینوس یک زاویه، محاسبه ریشه‌های معادله درجه دوم و سوم و غیره پرداختند. در میان جایگاه ریاضیات و اشاره‌ای مختصر به تاریخ علمی این مرز و بوم روشن ساختن جوانان دانش‌پژوه و تشجیع و عزیز است و بر ماست که دست در دست هم دهیم و این مشعل فروزان علم و دانش را هر چه بیشتر فروزان کنیم تا جایگاه خود را در جهان حفظ کرده و با بهترین نحوه ادامه حیات دهیم.

اینک که به خواست ایزد متعال کتاب ریاضی ۱ حساب به تسهیل و انتگرال منتشر می‌شود، لازم است نکاتی را با خوانندگان و دانشجویان عزیز در میان بگذارم. کتاب حاضر حاصل چندین سال تجربه و تحقیق و تدریس درس ریاضی ۱ در رشته‌های مختلف علوم پایه و رشته‌های فنی مهندسی می‌باشد. در این کتاب سعی شده تا آنجایی که امکان دارد مطالب بصورت ساده، آسان، قابل فهم و کارا برای طیف گسترده‌ای از رشته‌ها ذکر شده بیان شود. همچنین کتاب به گونه‌ای طراحی و تألیف شده است که هر خواننده‌ای آشنا با ریاضیات دبیرستان به راحتی از عهده فهم آن برمی‌آید.

در پایان از صاحب‌نظران گرانقدر و دانشجویان عزیز که با نظرات و پیشنهادهای و مکاتبات ارزنده و سازنده خود در تألیف این کتاب اینجانب را یاری نموده و در خطاها و لغزش‌های احتمالی رهنمون اینجانب بوده و پس از این نیز خواهند بود تا در چاپ‌های بعدی مدنظر قرار گیرد نهایت سپاس و قدردانی را دارم.

و من الله توفیق

سید شجاع‌الدین پیشنماز محمدی

و میر وحید صالحان

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل یک:

1	توانها
2	رادیکالها
3	اتحادهای مهم
5	حل معادله درجه 2
8	مجموعه‌ها
16	رابطه
16	تابع
26	توابع مثلثاتی
46	توابع هذلولوی
47	تمرینات

فصل دو: اعداد مختلط

51	مقدمه: سیر تکاملی اعداد
54	تعریف صفحه مختلط
54	جبر اعداد مختلط
60	حل معادله در مجموعه اعداد مختلط
63	فرم مثلثاتی عدد مختلط $z = x + iy$
70	فرم نمایی عدد مختلط $z = x + iy$
75	لگاریتم عدد مختلط $z = x + iy$
76	ریشه n ام عدد مختلط $z = x + iy$
80	تمرینات

فصل سه: حد و پیوستگی

83	مفهوم میل کردن
83	تعریف حد
85	قضیه ساندویچ
92	رفع ابهام $\frac{0}{0}$
95	رفع ابهام $\frac{\infty}{\infty}$ و $\infty - \infty$ و $0 \times \infty$
100	قضیه رفع ابهام 1^∞
103	پیوستگی
106	قضایای پیوستگی
106	تمرینات

فصل چهار: مشتق

109	تعریف مشتق
111	تعبیر هندسی مشتق
112	قضایای مشتق
115	مشتق برخی از توابع مهم
124	مشتق و رسم توابع هذلولی
129	مشتق زنجیره‌ای
129	مشتق ضمنی
130	مشتق تابع نمایی
131	بسط تیلور
137	تمرینات

فصل پنج: انتگرال

138	انتگرال نامعین
139	انتگرال نامعین برخی از توابع مهم
141	روش های انتگرال گیری
141	روش تغییر متغیر ساده
152	انتگرال گیری به روش جزء به جزء
157	روش تغییر متغیر مثلثاتی
161	روش تجزیه کسرها به کسرها ساده
167	تمرینات
170	تعریف انتگرال معین
172	کاربردهای انتگرال معین
172	محاسبه مساحت
174	محاسبه طول قوس یک منحنی
176	محاسبه حجم
177	محاسبه سطح جانبی اجسام دوار
178	تمرینات

فصل شش: دنباله ها و سری های عددی

180	تعریف و انواع دنباله ها عددی
183	حد یک دنباله
189	سری های عددی
189	همگرایی و واگرایی سری ها
191	آزمونهای همگرایی یک سری
194	شعاع همگرایی یک سری
198	تمرینات
199	مراجع